

HRVATSKI glasnik

Godina XX, broj 37

16. rujna 2010.

cijena 100 Ft

Foto: Tímea Horvát

87. Gradišćanskohrvatsko hodočašće u Celje

Komentar

Jezik sredine – najlakši jezik na svijetu

Hrvatska zajednica u Mađarskoj proteklih deset godina postigla je zavidan uspjeh u izgradnji svoga školskog sustava. Prije svega, u nastojanju da u svakoj hrvatskoj regiji pokrene dvojezičnu nastavu u osnovnoj školi, uspjela je krug dvojezičnih, hrvatsko-mađarskih škola s prijašnje tri proširiti na šest. Nastavak školovanja osiguran je u dvjema dvojezičnim gimnazijama s vrlo dobrim uvjetima, a hrvatski se jezik može učiti i na visokim učilištima, visokim školama i fakultetima. Premda je zbog integracijskih nastojanja posljednjih godina, u jednom dijelu malih naselja škola ukinuta, spojena s drugom ili drugima, a nastava hrvatskoga jezika dovedena u pitanje, još uvijek velik broj hrvatske djece u Mađarskoj hrvatski uči u obliku predmetne nastave, tjedno tri do pet sati.

Stranci, a i mnogi naši ljudi će reći kako je mađarski jezik vrlo teško naučiti, čime se lako možemo složiti, budući da hrvatski, kao i svi drugi slavenski jezici, i mađarski pripadaju potpuno različitim jezičnim skupinama. Međutim naša stvarnost ukazuje na to kako je baš obrnuto, mađarski je najlakši jezik na svijetu. Zbog čega? Naša djeca i mladi bez ikakvih poteškoća, vrlo lako i brzo nauče mađarski, ali im je teško naučiti svoj materinski, hrvatski jezik.

Znači li to da nastava hrvatskoga jezika nije dobra, da oni koji ga podučavaju ne rade dobro svoj posao, kako se to više puta čuje, ili je posrijedi nešto drugo. To nije jednostavno pitanje, niti se može riješiti preko noći. Vjerojatno ima i onih koji ne podučavaju dobro, ali bit stvari nije samo u tome, i nije u tome, razlozi su znatno dublji i složeniji. Pitanje je samo je li se prema njemu znamo, je li se želimo ozbiljno postaviti. Uopće može li se na njega odgovoriti, i vrijedi li pokušati promijeniti postojeće stanje. Dok je naša hrvatska zajednica bila brojčanija, dok smo imali cjelovite hrvatske zajednice po našim naseljima, dok se jezik učio u obitelji, upijao s majčinim mlijekom, i nije bilo nikakvih problema. On se stoljećima prenosio s naraštaja na naraštaj, i onda kada škole nije bilo.

Tijekom 60-ih godina prošloga stoljeća kada se ukidaju škole na narodnosnim jezicima, pa i na hrvatskome, kada se uvodi dvojezična i predmetna nastava hrvatskoga jezika, započinje «križni put» čijim se poražavajućim posljedicama nosimo do danas.

Danas, kada postoje zajamčena prava, neusporedivo bolji uvjeti, nedostaje upravo obitelj, jezična sredina u kojoj se može naučiti materinski jezik. Stoga se čini da je najlakši jezik na svijetu, jezik sredine, i to većinske sredine. Škola preuzima ulogu obitelji, koju očito teško može ispuniti, ali svim snagama mora ustrajati u toj nemogućoj, ali plemenitoj misiji.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Problematika financiranja manjinskog tiska nikako da stigne na zelenu granu. Vuče se ona godinama, podložna različitim interesima, danas s veličinom potpore, u slučaju manjinskih listova razine otprilike desetak godina. Bjelodano to pokazuju okrnjena uredništva. Već dva mjeseca zatvoreni su kanali odobreni natječajem

mjesečnih rata, potvrđenim slovom ugovora, za funkcioniranje manjinskih listova. Ugrožen je rad manjinskih redakcija tamo gdje one još postoje, a okrnjene postoje jedino još u kakvoj-takvoj mjeri kod manjinskih tjednika: Nijemaca, Slovaka, Rumunja, Srba, Hrvata... Nije to nikakva novina. Već godinama se sustavno ugrožava i sprečava rad manjinskih novina od kojih neke djeluju preko 60 godina. Razina financiranja ne prati inflaciju, nesiguran je i proračun na kojem je teško planirati, kuratorij koji donosi u često slučajeva diskutabilne i ispolitizirane odluke o veličinama i načinima potpore. Nekima ovako, drugima onako. Na sve smo oguglali jer se nitko ozbiljno ne bavi važnom temom. O tome se ne piše, ne snimaju reportaže ni tonom ni slikom, ne postavljaju pitanja koja zahtijevaju i odgovore. A bez postavljenih pitanja nema ni odgovora... Treba znati i smjeti postaviti pitanje??? Navikli smo da početkom kalendarske godine ništa ne znamo, nešto malo u travnju ili svibnju, a onda je opet već siječanj... A kada bi situacija naizgled i unatoč svim neriješenim nedaćama mogla biti mirnija, pametni članovi radnih skupina svojim prijedlozima, bez sudjelovanja predstavnika uredništva manjinskih listova, pobrinu se za kolanje koncepcija izvan prostora i vremena, da ne govorimo o stvarnosti. Pita se i ocjenjuje, traži se i zahtijeva bez toga da se zagledava i osigura u prvom redu objektivno, nepristrano, proračunski siguran i neovisan rad manjinskoga tiska.

Dakle početkom srpnja Vlada je zaustavila isplatu sredstava prema Javnoj zakladi za nacionalne i etničke manjine iz koje se financira i manjinski tisak – NOVINE manjina te programi 13 manjinskih i etničkih zajednica u Mađarskoj. Ajde de, da još i izostane folklorna večer

ili da se ona održi bez večere, ali da bude ugroženo temeljno pravo manjinske zajednice, pravo informiranja na jeziku dane manjine, to je već stvar koja bi itekako trebala zabrinuti u prvom redu manjinske političare... I tako su zainteresirani obaviješteni bez

podrobnijeg objašnjenja kako im se do daljnjega neće uputiti sredstva. Savez državnih samouprava pokušava ublažiti situaciju, pregovori su, navodno, u toku. Manjinska uredništva su kriva za nepravilnosti u radu Javne zaklade? Potrebna sredstva nakon razmatranja pristiglih natječaja odobrena su, ugovori potpisani... Ništa zato, navikli smo mi na nemar, i maćehinski odnos prema manjinskim novinama... pogotovo u svezi s razvojem i davanjem značaja manjinskome tisku... u našem slučaju Hrvatskoga glasnika koji je, mirno i odgovorno tvrdim, ponnim praćenjem medijskoga prostora Hrvata u Mađarskoj, tiska drugih manjinskih zajednica u Mađarskoj, medijskoga prostora Hrvata u susjednim zemljama, informativna baza hrvatske zajednice i Hrvata u Mađarskoj unatoč svemu. U prvom redu zahvaljujući svojim djelatnicima. Zakladi nije stigao proračun za treće tromjesečje (po ugovoru to je trebalo biti do 5. srpnja), pa nema što poslati – kaže Márton N. Molnár u medijima iako ona ima pravovaljan ugovor potpisan s Uredom premijera, čiji je pravni sljednik u novoj Vladi Ministarstvo javne uprave i pravosuđa. Zamjenik državnog tajnika Ministarstva javne uprave i prava, odgovoran za vjerske zajednice, manjine i civilne veze Csaba Latorcai u čijoj su nadležnosti nacionalne i etničke manjine nedavno je izjavio kako su oni zadržali sredstva, a razlog su brojne nepravilnosti otkrivene u radu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine te kršenje zakona, pa je pokrenuta kontrola koja će trajati do sredine rujna. Latorcai je ipak naglasio kako se traži prijelazno rješenje. Uz to je kazao kako je u izradi sustav novoga financiranja manjina koji će biti učinkovitiji od dosadašnjega. Živi bili pa vidjeli! A o tome i pisali!

Branka Pavić Blažetin,
13. rujna, 2010.

Čitajte i širite
Hrvatski glasnik!

Susret Jadranke Kosor i Tibora Navracsicsa u Zagrebu, 10. rujna

Predsjednica Vlade Republike Hrvatske Jadranka Kosor sastala se u Banskim dvorima sa zamjenikom predsjednika Vlade Republike Mađarske i ministrom uprave i pravosuđa Tiborom Navracsicsom.

Predsjednica Kosor iskoristila je prigodu i zahvalila cijeloj mađarskoj vladi i narodu na potpori Hrvatskoj pri ulasku u Europsku Uniju i naglasila kako je Hrvatskoj velika želja da se potpisivanje pristupnog ugovora Europskoj Uniji dogodi za vrijeme mađarskoga predsjedanja sljedeće godine, a Hrvatska će učiniti sve što može da se to tako i dogodi. To bi bio još jedan povijesni most koji bi povezivao naše dvije zemlje, kazala je predsjednica Kosor i dodala kako Hrvatsku i Mađarsku ne povezuje samo suradnja na gospodarskom i političkom planu nego i pravo, istinsko prijateljstvo.

Zamjenik predsjednika Vlade Republike Mađarske Tibor Navracsics izjavio je kako se duboko nada da će Hrvatska potpisati pristupni ugovor za ulazak u Europsku Uniju u Budimpešti, za vrijeme mađarskoga pred-

sjedanja, te da Hrvatska ima punu podršku Republike Mađarske na svom europskom putu. S tim u vezi zamjenik predsjednika Vlade Navracsics ponudio je razmjenu iskustava u reformi pravosuđa. Razgovaralo se i o gospodarstvu te je zaključeno kako na tom području ima još iznimno mnogo prostora za daljnju suradnju, posebno na području energetike. Na sastanku je naglašena važnost nacionalnih manjina, mađarske u Hrvatskoj i hrvatske u Mađarskoj.

(www.vlada.hr)

Sjednica Skupštine HDS-a

Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, predsjednik HDS-a Mišo Hepp saziva sjednicu Skupštine za **18. rujna 2010. godine, s početkom u 10 sati u Kulturno-prosvjetnom centru Hrvata iz Mađarske u Vlašićima.**

Za sastanak predlaže ovaj dnevni red:

1. Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik.

Referent: Mišo Hepp, predsjednik;

a) Izvješća zamjenika predsjednika. Referenti: Đuso Dudaš, Matija Šmatović.

2. Financijsko izvješće Hrvatske državne samouprave i ustanova za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine. Referenti: predsjednik i ravnateljji;

a) Financijsko izvješće Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine. Referent: Joso Šibalin, ravnatelj;

b) Financijsko izvješće Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine. Referent: dr. Ernest Barić, ravnatelj;

c) Financijsko izvješće Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine. Referent: Štefan Dumović, ravnatelj;

d) Financijsko izvješće Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine. Referent: Tibor Radić, ravnatelj;

e) Financijsko izvješće Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae za razdoblje od 1. lipnja do

30. lipnja 2010. godine. Referent: Mišo Šarošac, voditelj ustanove.

3. Pripreme programa Državnoga hrvatskog dana. Referent: Marija Vargović, predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja.

4. Donošenje odluke o izdavanju rukopisa na hrvatskom jeziku pristiglih na HDS-ov natječaj. Referent: Marija Vargović, predsjednica Odbora za kulturu i vjersku djelatnost.

5. Donošenje odluke o raspisivanju natječaja za dodjelu državne stipendije za studente (visoka škola, fakultet). Referent: Gabor Györfvári, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje.

6. Informacije o Mađarsko-hrvatskom i Hrvatsko-mađarskom rječniku. Referent: Čaba Horvath, ravnatelj Croatice.

7. Donošenje odluke o Planu unutarnjeg nadzora za 2011. godinu. Referent: Mišo Hepp, predsjednik.

8. Razno;

a) Naknada za topli obrok Santovačke škole. Referent: Joso Šibalin, ravnatelj;

b) Donošenje odluke o modifikaciji pedagoškoga programa Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu. Referent: Joso Šibalin ravnatelj;

c) Donošenje odluke o molbi Koljnofškoga hrvatskog društva. Referent: Mišo Hepp, predsjednik.

Oproštajni posjet veleposlanika Mađarske u Republici Hrvatskoj Pétera Györkösa

Predsjednica Vlade Republike Hrvatske Jadranka Kosor primila je u četvrtak, 9. rujna, u Banskim dvorima u oproštajni posjet veleposlanika Republike Mađarske u Republici Hrvatskoj Pétera Györkösa.

Na sastanku je izraženo zadovoljstvo odličnom bilateralnom suradnjom između dvije zemlje. Premijerka Kosor zahvalila je veleposlaniku Péteru Györkösu na dosadašnjoj suradnji i njegovu doprinosu u jačanju partnerskih odnosa između Hrvatske i Mađarske. Čestitajući na uspješnom vođenju Vlade u proteklih godinu dana, kao i na iznimnim uspjesima u borbi protiv korupcije te u pregovorima za ulazak Hrvatske u Europsku Uniju, veleposlanik Györkösi naglasio je da na njegovu potporu i u budućnosti možemo računati. Također tijekom razgovora bilo je riječi o dinamici pregovora za ulazak Hrvatske u Europsku Uniju te o preostalom poslu vezanom uz poglavlje 8, Tržišno natjecanje i poglavlje 23, Pravosuđe i temeljna prava. Predsjednica Vlade Kosor i mađarski veleposlanik istaknuli su kako je zajednički cilj da Hrvatska u vrijeme mađarskog predsjedanja potpiše Pristupni ugovor kako bi postala 28. članicom Europske Unije.

PEČUH – Dana 18. rujna na Utvrđi Babakan, s početkom u 11 sati nastupa Dječje kazalište Dubrava s lutkarskom predstavom Marija Kovača: Povuci-potegni. Mario Kovač je i redatelj, autoadaptacije i dramaturg predstave u kojoj glume: Sanja Sumrak, Ranko Stojić i Dina Đuka uz koreografiju Kristine Bajza Marčinko i kostimografiju Iva-Matija Bitanga. Autor je glazbe Tomislav Babić, autorica lutaka miša, mačke i psa Vinka Krnić Markovinović, a ilustrator Nikola Krnjić. Scenografiju pak potpisuje Leo Vukelić. Predstava je preporučena djeci od 4 do 10 godina.

Organizatori priredbe, koja se odvija u sklopu programa Pečuh – europska prijestolnica kulture, jesu Narodno sveučilište Dubrava, Zagreb i Središte za kulturu grada Pečuha.

MAĆA – Već se godinama nekadašnji plesači, današnji pedesetogodišnjaci i šezdesetogodišnjaci KUD-a Baranja koji su plesali pod rukom Antuna Vidakovića, sastaju na neobveznom druženju. Ove će godine takvo druženje biti organizirano 8–9. listopada u Maći (Matty).

PEČUH – U organizaciji Središta za kulturu grada Pečuha, Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe i Narodnog sveučilišta iz zagrebačke Dubrave, 16. rujna u pečuškom Lutkarskom kazalištu Bóbita, s početkom u 20 sati Dramski studio Narodnog sveučilišta Dubrava nastupio je s multimedijalnom predstavom pod nazivom Srce. U projektu sudjeluju: Dejana Čubrilo, Iva Lehunšek Panić, Leo Vukelić i Vlatko Panić. Program je ostvaren u sklopu programa Pečuh – europska prijestolnica kulture.

PEČUH – U organizaciji Središta za kulturu grada Pečuha, Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe i Narodnog sveučilišta iz zagrebačke Dubrave, 16. rujna u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe, s početkom u 18 sati predstavila su se dva hrvatska književnika: Lada Žigo i Zoran Ferić. Program je ostvaren u sklopu programa Pečuh – europska prijestolnica kulture.

PEČUH – U organizaciji Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe i Narodnog sveučilišta Dubrava, u Hrvatskome klubu Augusta Šenoe 17. rujna, s početkom u 16.30 održava se radionica pod nazivom Tradicionalna hrvatska glazbala, koju vodi Stjepan Večko-vić.

BUDIMPEŠTA – U XVIII. okrugu, u kojem djeluje 11 manjinskih samouprava, među njima i Hrvatska samouprava, na čelu s Ivicom Mareljinom, 18. rujna priređuje se tradicionalni Dan manjina. Svečano otvaranje Dana je u 12 sati u Kulturnom središtu Béle Kondora (XVIII, Kondor Béla sétány 8), a početak je programa u 13 sati. Hrvatsku će manjinu predstavljati Tamburaški sastav Prekovic iz Tukulje.

KLIMPUH – U sklopu ovogodišnjega, već tradicionalnoga jesenskog festivala, 18. rujna nastupa jedna od najpoznatijih hrvatskih estradnih pjevačica SEVERINA Vučković. Njezin koncert počinje u klimpuškoj općinskoj dvorani u 21 sat.

PETROVO SELO – Na početku ovoga tajedna začele su se pripreme na svetačnost 20. obljetnice Igrokazačkoga društva u ovom južnogradišćanskom naselju. Na proslavu, 6. novembra, bit će pozvana društva kazalištarce iz Pinkovca, Hercegovca i Hrvatskoga Židana ka će svojim kratkim programom polipšati i seosko slavlje. Dokumentarna izložba, nastup slavljениkov i večernji bal su još predviđeni na repertoaru toga dana.

II. METODIČKA KONFERENCIJA HDS-A održana u suradnji i okvirima projekta Potpora usvajanja materinskojezičnih vještina primjenom kompleksnih učila i metoda TÁMOP koji traje od 1. travnja 2010. do 31. ožujka 2012, te raspolaže sredstvima od 34 141 136 forinta iz fondova mađarske države i Europske Unije

U organizaciji Hrvatske državne samouprave, 26–27. kolovoza 2010. godine u Prosvjetnom centru „Miroslav Krleža“ (7624 Pečuh, Sziget u. 97) održana je II. Metodička konferencija kojoj je sudjelovalo 60 pedagoga iz devet škola u Mađarskoj u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku, i dvadesetak odgajateljica iz osam vrtića u Mađarskoj u kojima teče odgoj na hrvatskom jeziku ili se odvijaju zanimanja na hrvatskom jeziku.

Konferenciju je 26. kolovoza otvorio Gabor Győrvári, predsjednik HDS-ova Odbora za odgoj i obrazovanje, ispričavši predsjednika Skupštine HDS-a Mišu Heppu, i pozdravljajući voditelja Ureda HDS-a Jozu Solgu. Slijedila su plenarna predavanja: Status hrvatskoga jezika u Strategijskome planu hrvatske zajednice u Mađarskoj (predavač: dr. Ernest Barić, ravnatelj ZZHM); Nestručno zastupljena ili razredna nastava? Što znače promjene u nastavi hrvatskoga jezika? (predavač: Gabor Győrvári, ravnatelj HVOŠGUDMK); Prijevodi mađarskih udžbenika i njihova primjena u nastavi (predavač: Gabor Gaspar, profesor HVOŠGUDMK); Od ideje do udžbenika (predavač: Čaba Horvath, ravnatelj Croatice). Nakon plenarnih predavanja slijedio je rad u sekcijama po ovim temama: strategijski plan; „razredna (nestručna)“ nastava; metodika nastave predmeta na hrvatskome jeziku; razvijajući obrazovnih materijala.

Dana 27. kolovoza plenarna su predavanja započela u ranim prijepodnevnim satima: Putovi izdavanja hrvatskih udžbenika. Sadašnjost i budućnost (predavač: Gabor Győrvári); Promjene u školstvu, primjer Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu (predavač: Joso Šibalin, ravnatelj HVOŠUDS); „Umjesto priručnika“ uz udžbenik Hrvatske gramatike 8 (predavačica: Janja Živković Mandić, profesorica HVOŠGUDMK, autorica udžbenika); „Umjesto priručnika“ uz udžbenik Hrvatske gramatike 7 (predavačica: Jolanka Tišler, autorica udžbenika); Učenje hrvatskoga jezika u dječjem vrtiću putem igre i situacija (predavačica: Anka Polić Bunjevac, odgojiteljica HVOŠGUDMK). Nakon plenarnih predavanja slijedio je rad u sekcijama po ovim temama: odgojiteljice i učitelji razredne nastave; autori i prevoditelji udžbenika; metodika nastave jezika; razvijajući obrazovnih materijala.

Važno je organizirati metodičke konferencije radi okupljanja hrvatskih učitelja i odgajatelja, na početku školske godine, i to zbog nastalih izmjena u cijelome manjinskom školstvu u Mađarskoj i izmjena u programima, a posebice je važno što se tiče metodičkog karaktera jer smo suočeni s problemom kako naši učenici ne govore dovoljno dobro hrvatski, u nekim situacijama čak ni uopće ne mogu komunicirati i smatramo kako moramo naći izlaz iz te situacije, te vjerujemo kako je problem metodičkog karaktera. Nadamo se kako nije problem u samom pristupu, nego u načinu rada jer vjerujemo u savjesnost i stručnost naših pedagoga, ali je očito da način na koji se odvija nastava nije dovoljno djelotvoran i želimo dati daljnji poticaj u radu i ovakvim konferencijama iako smo svjesni kako je to tek kap u moru jer bi trebalo i češće organizirati konferencije i usavršavanja na državnoj razini, pa i specifična usavršavanja, ali nisam sasvim siguran kako bi i to riješilo cjelokupnu situaciju. Ovdje je bilo stotinjak sudionika, a na pojedinim usavršavanjima ima tek desetak okupljenih koji će zasigurno biti veoma usavršeni glede određenih metodičkih postupaka, ali nisam siguran da tako postizemo i onaj potrebni masovniji i željeniji efekt – kaže u ime organizatora predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje HDS-a Gabor Győrvári.

Danas su Hrvati u Mađarskoj, školski dje-

latnici, učitelji i roditelji suočeni s činjenicom kako imamo različite situacije koje zahtijevaju različitu primjenu. Naime svjedoci smo kako se često unutar nastave hrvatskoga jezika i književnosti koriste metodama stranoga jezika te kako izlaz, zapravo, ne odgovara zahtjevima programa nastave hrvatskoga jezika ni u školama s predmetnom nastavom ni u dvojezičnim školama hrvatskoga karaktera.

Moj je dojam i moje saznanje, iako to ne mora biti tako, kako u raznolikosti Hrvata, raznolikosti škola i sredina gdje se odvija i nastava na hrvatskom jeziku, predmetna i dvojezična, raznolikosti znanja djece, raznolikosti i neujednačenosti, nedostatka ponude primjenjivih udžbenika, hrvatski pedagozi pribjegavaju metodama koje su izvan metoda

i programa određenih za nastavu hrvatskoga jezika. Stoga i tolika zbrka i, kazala bih, nezdravo znanje, stanje znanja djece glede hrvatskoga jezika. Tu mogu pomoći udžbenici, ali i samokontrola pa i nepostojeća, rekla bih, službena kontrola, nastave hrvatskoga jezika. U tijeku je *projekt Potpore usvajanju materinskojezičnih vještina primjenom kompleksnih učila i metoda TÁMOP koji traje od 1. travnja 2010. do 31. ožujka 2012, te raspoložive sredstvima od 34 141 136 forinta iz fondova mađarske države i Europske Unije*, čiji je sastavni dio i pečuška konferencija, kojim se između ostaloga teži izradi suvremenih, novih, onih koji su nedostajali, metodičkih pomagala i udžbenika.

Kako izjavljuje za Hrvatski glasnik Gabor Győrvári: „Ako ne postoje udžbenici i ako nastavnici smatraju kako ponuđeni udžbenici nisu dovoljno dobri dobi i znanju njihovih učenika, nisu primjenjivi, oni to mijenjaju, često se mijenja izvan programskih okvira, pa se često događa da ako učitelji smatraju kako su stranojezične metode svrsishodnije, uzimaju udžbenik rađen stranojezičnim metodama, stoga ne mogu ni 100% udovoljiti programskim zahtjevima i izlazima propisanog programa nastave hrvatskoga jezika. Ako smo svjesni toga, onda ćemo znati i napisati one potrebne udžbenike. Skeptičan sam glede izrade udžbenika jer i projekt TÁMOP traje dvije godine i za to vrijeme ćemo uspjeti izraditi tek dva originalna udžbenika s radnim bilježnicama (tolika sredstva smo dobili) i jedan prijevod udžbenika povijesti, to je tek tri udžbenika i tri radne bilježnice. To je jako malo, a ne zna se za drugi, treći krug raspisa i kada će biti raspisan. Već bi davno neke udžbenike trebalo izbaciti iz programa. Ima jako puno nepotrebnih udžbenika zbog kojih smo izgubili sredstva za izradu i izdavanje onih udžbenika koji bi bili pisani i rađeni na standardnome hrvatskom jeziku. Pravi se brka i zbrka u nadležnom ministarstvu, a ono raspoložive konačnim brojkama i iznosima, i u toj situaciji jedino je naglašeno koliko je milijuna utrošeno na hrvatske udžbenike u Mađarskoj. Ako bi to bilo promišljeno

odrađeno, možda bismo imali veći broj dobrih i adekvatnih pomagala. Sada tek nada postoji kako ćemo kroz utemeljeni hrvatski konzorcij ujedinjenjem izraditi one potrebne udžbenike koji nam trebaju i za predmetnu nastavu. Naime naglo opada broj učenika, toga moramo biti svjesni, koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i književnosti kao predmeta, iako nam raste, kako smo to i na konferenciji sretno naglasili, broj učenika u Santovu i Pečuhu, ali nama je isto tako važno, možda još i važnije da poraste broj učenika u školama gdje se hrvatski predaje kao predmet jer to znači i garanciju opstanka Hrvata u Mađarskoj i ovih škola, kada se već busamo u prsa kako smo izgradili kulturnu autonomiju u Mađarskoj.”

Očita je bila i na pečuškoj konferenciji nezainteresiranost pedagoga za metodičko usavršavanje jer su joj se odazvali tek pedagozi iz devet škola i osam vrtića. Kako kaže Gabor Győrvári, organizatori se nadaju kako to nije pokazatelj nezainteresiranosti. Problem nastaje i onda ako ravnatelji nemaju sluha i ne puštaju svoje djelatnike. Ako stiže poziv za ovakvu konferenciju u školu ili vrtić gdje se odvija odgoj ili nastava hrvatskoga jezika i književnosti, učitelj/odgajatelj u danoj školi hrvatskoga jezika i književnosti ne može imati drugoga posla ma što radio. Ravnatelj bi ga trebao ne pustiti, nego poslati na konferenciju. S druge strane jezična kompetencija i neujednačenost znanja jezika problem je, nažalost, i kod samih učitelja. U pitanju su kompleksi i izgleda kako i to utječe na odaziv i broj sudionika. Premda sudjelovanjem konferenciji dobivaju i nužne bodove, jer je konferencija akreditirana, u organizaciji HDS-a djeluje kao metodički centar, pa su sudionici dobili potvrđnicu. Rečeno je pozitivno i za ustanovu koja ne mora izdvojiti sredstva za usavršavanje učitelja. Tijekom sedam godina više od 50% potrebnih bodova može pedagog skupiti ako se odaziva metodičkoj konferenciji u organizaciji HDS-a.”

Branka Pavić Blažetin

Foto: Ákos Kollár

PEČUH – U organizaciji Hrvatske samouprave grada Pečuha, II. Pečuški znanstveni skup „Narodnosti i umjetnosti” održava se 17. rujna u Hrvatskome klubu Augusta Šenoae u Pečuhu (Ul. Tamása Eszea 3, kod Barba-kana), s početkom u 9 sati. Skup otvara: Ivo Đurok, predsjednik Hrvatske samouprave u Pečuhu. Uzvanike pozdravljaju: Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti, te Tamás Szalai, umjetnički ravnatelj EKF (Glavnoga grada europske kulture). Skupom predsjedava Đuro Franković. Sudionici i teme: Hrvoje Petrić: Utjecaj Zagrebačke biskupije na baroknu umjetnost u Ugarskoj – primjer Bekšinskog arhidaknata; Mirko Čurić: Đakovo u vrijeme Strossmayera – mjesto kulturnih poticaja za brojne narode i kulture; Janja Prodan: Karagićevo bilježenje bunjevačke zbilje; Sanja Vulić: Osvrt na hrvatsko manjinsko pjesništvo na slovenskoj i današnjoj crnogorskoj obali; Milovan Miković: Nadgradnjom narodnog stvaralaštva tražiti put prema vrhunskoj kulturi; Katarina Čeliko- vić: Hrvatska kulturna scena u Vojvodini; Đuro Franković: Hrvatske kulturne udruge u Mađarskoj; Katja Bakija: Scenska iščitavanja djela Mira Gavrana u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu; Anđelka Tutek: Pučko kazalište Hrvata u Gradišću kao sociološka kategorija; András Borgula – Nikola Tutek: Židovsko kazalište Gólem u Budimpešti – iskustva i pouke; Ana Šnajderić: Magyar festők sokác témái; Robert Hajszan: O jezicima na panonskom prostoru – podudarnosti i razlike; Đuro Šarošac: Narodna umjetnost Hrvata u Mađarskoj; Balogh Jánosné Horváth Terézia: Bácskai sokác lószőr ékszerék; Ivo Đurok: Umjetnost manjina i društvo.

KUKINJ – U znaku približavanja međunarodne godine kulture organiziraju se ovogodišnji Dani čipke u Lepoglavi od 16. do 19. rujna. Između mnogobrojnih sudionika, Danima će sudjelovati i KUD Ladislava Matuška iz Kukinja, čipkari iz Mađarske (Muzej čipke iz Kiskunhalasa), Belgije, Estonije, Slovenije te brojni hrvatski čipkari: s Paga, Hvara, iz Splita, Lepoglave, Svete Marije... Predstavljen je idejni projekt Ekomuzeja čipke i čipkarstva, a 17. rujna suradnica kiškunhalaškog Muzeja čipke dr. Zsuzsana Kiliti održala je predavanje pod naslovom Čipka iz Kiskunhalasa. KUD Ladislava Matuška 19. rujna sudjelovat će mimohodu i imati nastup.

SALANTA – U organizaciji Hrvatske samouprave sela Salante, i ove se godine priprema hodočašće, ovoga puta u Ilok i Šarengrad. Kako nas je obavijestila zastupnica Hrvatske samouprave Marica Stanić Ištoković, na put se ide koncem rujna.

Andore, tebe je teško dostići...?

Ne znam, tko zna moj telefon, može me stići, od siječnja radim već u osam sati na pečuškom sveučilištu, pa sam i tamo svaki dan, ili gotovo svaki dan, ako nisam na putu u Zagreb.

Zaposlen si na Sveučilištu u Pečuhu?

Da na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Institutu za zemljopis, unutar njega na Odsjeku za političku geografiju i prostorno planiranje, tamo radim, a osim toga u sklopu Odsjeka je i Centar za istraživanje istočnog Mediterana i Balkana sa studijskom grupom balkanistike, koja je trenutno zbog Bolonjskog procesa u nekoj vrsti slijepe ulice, ali još egzistiramo i moramo ovo prijelazno razdoblje nekako prebroditi.

Što je područje tvoga znanstvenog interesa?

Najčešće je polje mojih istraživanja etnička geografija i religijska geografija, dijelom sam iz tih područja pisao i svoj doktorat i obranio ga prije otprilike dvije godine ovdje u Pečuhu, na Geološkoj doktorskoj školi koja je otvorena ne samo za geografe nego i za povjesničare i za sve one koje se s drugih aspekata bave nekim tzv. prostornim znanostima. Ja se bavim zemljopisom koji je u Zapadnoj Europi, na zapadnoeuropskim sveučilištima uvršten u Filozofsku fakultete, ali kod nas se on podučava na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, a ista je situacija i u Hrvatskoj. Ali u posljednje vrijeme geografska istraživanja više se bave tzv. socijalno-humanom geografijom, a ono klasično, recimo prirodoslovno polje geografije, preuzeli su geolozi, geofizičari koji su stvarali već svoje polje, pa geografija kao multidisciplinarna znanost pomalo je u krizi. Više to preklapa već ove humane znanosti, znači nije to ona znanost što smo mi nekada učili u srednjoj školi; kamenje, stijene, minerali, nije samo to. To su prirodni aspekt, ali socijalni aspekti se danas moraju izučavati. Već je odavno svaki pravi geograf to smatrao jednom cjelinom. Nekada je prirodna strana bila pretežito manifestirana, a danas je ova humana strana.

Intervju

Gajdaš i znanstvenik

Sve se to rađa iz dobrih ljudskih odnosa. Istih odnosa kakvih u ovom trenutku ima na milijun. Počinje zajedničko razmišljanje, i onda se jednom kaže: ako već slično razmišljamo, pokušajmo zajedno, i tako se rađaju ideje. To je kao plima i oseka. Postoji jedna vrsta cvjetanja pa onda dolazi zima i onda opet krene sve ispočetka – kaže Andor Végh

Razgovor vodila: *Branka Pavić Blažetin*

Tema tvog doktorskog rada je...?

Moj doktorski rad govori o kontaktnim zonama. U etničkoj geografiji ima nekoliko vrsti kategorija. Ta se znanost bavi nekim poljima koja s etničkog aspekta imaju neke vrste sličnosti. Tako ima više sličnih prostora, npr. to su etnički centri koji su homogeni, prilično velike rasprostranjenosti, a ima i tzv. kontaktnih zona. Prema meni, to su ona žarišta gdje još ništa nije potpisano i ništa nije konačno, to su one geografske cjeline i geografska područja gdje se bilo kad može nešto novo izroditi i toga u jugoistočnoj Europi još i dan-danas ima. Bilo je toga i u Hrvatskoj sve do 1992–1995. godine kada su se stvarala etnički mnogo više homogenija društva nego što su to danas. U mojoj doktorskoj tezi polazim s ovog aspekta, kulturnološkog aspekta. Tridesetih godina 20. stoljeća američka antropološka znanost počela se baviti kontaktnim zonama zapazivši kako su razne indijanske civilizacije stvorile takva polja kulture koja se nisu čvrsto mogla odrediti, npr. u zemljoradničku kulturu, ili u sakupljačku kulturu itd., nego su bila neka vrsta mješavine koja su baš ovisno o tome kako se geografska sredina mijenjala i društveno, koje pleme je bilo dominantno i što se prirodnih znanosti tiče, znači promjena klime ili promjena životinjskoga svijeta, promjena životne sredine globalno, tu su bile jako brze, ali nikako ne konačne promjene. Te kontaktne zone u mađarskoj znanosti udomaćio je mađarski i geograf, antropolog Béla Gunda koji je radio na sveučilištu u Debrecinu, i ja sam taj način promatranja pokušao primijeniti na balkanska područja i iz toga se rodila i ideja teme moga doktorata.

Što predaješ, koje predmete?

Naravno, predmeti su već nešto puno drukčija stvar jer postoje nastavni programi, treba ići prema nastavnim programima. Odsjek gdje sam ja zaposlen zove se Odsjek političke geografije i prostornoga planiranja. Politička je geografija geografski način promatranja cijeloga globalnog i uglavnom nacionalnog prostora. Težište je znanosti u 20. stoljeću bilo na državama i nacijama i na globalnoj geopolitici, a što se mikroistraživanja tiče to je prostorno planiranje, dakle to su upravne podjele i razni politički programi prostornih planiranja nacionalnih, lokalnih ili regionalnih. I ja unutar ovih programa predajem. Na geografiji imamo diplomski studij urbanizaciju i prostorno plani-

ranje, to je kada se poslije dodiplomskog studija (BA) nastavlja studiranje na diplomskom studiju (MA) i tamo predajem, a na dodiplomskom studiju predajem političku geografiju, etničku i religijsku geografiju, i još puno, puno toga...

Radno mjesto i novi zadaci sputavaju li te u tvome dosadašnjem načinu života obilježeno brojnim nastupima, sakupljačkim radom, putovanjima, nastupima sa sastavom Kries čiji si član već niz godina?

Za mene je uvijek važno da postoji jedan čovjek, čovjek može integrirati mnogo štošta i ako smo fleksibilni i nismo previše strogo upućeni samo nekim smjerovima života, onda se možemo prilagoditi. To su kao kontaktne zone, ljudi su kao kontaktne zone, oni se prilagođavaju. Današnji je svijet takav.

Recimo gledamo dva polja života: Jedno polje života je glazba, nekada su postojali bendovi 30, 40 godina. Danas težište nije na bendovima, nego na projektima. Znači postoji jedan glazbenik koji se priključuje raznim projektima, putuje po svijetu, tako se rađa tzv. etnomuzika, tako se rađa puno štošta. To je svakako dobro, u neku ruku što se tiče multikulturalizma, u drugu ruku što se sigurnosti tiče to nije baš najbolje. Ako gledamo znanost, nekada smo imali smjerove, ako netko uči geografiju pet godina poslije toga postaje nastavnik geografije. Danas pak imamo dodiplomski studij koji traje tri godine, potom diplomski studij gdje se može izabrati više smjerova, a ima i mnogo većih mogućnosti za nastavljanje studiranja u inozemstvu. Granice koje su nekada postojale razbijale su se same od sebe iznutra i izvana, a sada smo u situaciji ili ćemo se prilagoditi ili ćemo biti krajnje konzervativni, ali ja mislim da trebamo sačuvati od svega najbolje. Od konzervativnosti trebamo sačuvati svoj identitet kao osobni identitet koji nam pomaže u tome da bismo opstojali u toj jurnjavi današnjega svijeta, ali moramo biti otvoreni jer ćemo inače zaostati.

Posjeduješ jak i prepoznatljiv osobni identitet, bar po nekom mojem shvaćanju, koji je zapravo dovoljan, ne bih rekla sam za sebe, ali možeš biti dovoljan sam za sebe jer ti si snažna pojava. Kako se uspijevaš uključiti u te, kako si ti nazvao, mnogobrojne projekte koji su ipak od Pečuha do Zagreba, Dubrovnika do Londona i dalje?

Ali vjerojatno ja nisam osoba koja bi mogla samo sjediti na jednome mjestu i samo

gledati kako teče rijeka i pecati, sjediti i čekati ribe. I to je lijepo, ali možda ja još nisam stigao do te razine, možda je to čak i bolje nego ono kako ja živim, ali s druge strane ja mislim da su svakome neke stvari dane kao osnove, to su kao osnove svakako nas upućuju na to čemu smo spremni, što mi možemo raditi, koje su granice našeg identiteta. To znači da ljudi imaju zadatke u svom životu, koje ako ne ispunjavaju, onda je to, kako se u crkvi kaže, grijeh propustom. To je dakle jedan put koji je recimo već determiniran, a na tome determiniranom putu mi imamo neka raskrižja i to je pitanje hoćemo li ovim raskrižjima mi samo obogatiti ono što smo dobili ili ćemo otići na drugu stranu. Ja sam konzervativan. Mislim da je jako važan identitet i mjesto gdje je čovjek rođen i što je tamo on dobio, naslijedio, ali to je možda zato što sam rođen u manjinskoj sredini i sam sam se i identificirao u toj sredini koja ne može biti bez svojih korijena jer ako pokušava biti bez svojih korijena, onda se lišava možda najvažnijeg što je dosad imao, najvažnijeg što su cijele generacije imale. Mislim da je ovaj način razmišljanja tema jednog jako dugačkog razgovora i ne samo mog monologa nego dugačkog razgovora jako sličnih ljudi, možda sličnih sredina kao ja. Dakle u životu sam primijetio da imam znatno više razumijevanja, imaju ljudi razumijevanja prema meni, moj način razmišljanja mnogo više razumiju oni ljudi koji nisu iz nekih homogenih etničkih, etničko-političkih i nekih jako homogenih sredina nego oni ljudi koji su ikad preživjeli pogranični sindrom i prijelaznost, neku vrstu dvojezičnosti, neku vrstu dvojnosti, s tim se ljudima znatno prije snalazim nego s ljudima koji su u nekoj sredini koja nije gora od ove moje sredine, nego to je samo način razmišljanja.

Predavač, znanstvenih, gajdaš, sakupljač narodnoga blaga, glumac?

Glumac nisam. Nisam dobar glumac, jedino bih mogao biti dobar karakterni glumac, kada bih sam sebe trebao odigrati.

Gajdaša bi mogao odigrati...?

Da, da...

Sudjeluješ u zanimljivim inovativnim kazališnim projektima u Hrvatskoj, radiš s mnogim darovitim umjetnicima, iz svijeta glazbe i kazališta; projekti tipa Planine Petra Zoranića, Balade Petrice Kerempuha... Kako ocjenjuješ svoj rad s grupom Kries i preko toga nastupa na kazališnim daskama Hrvatske?

To je zapravo jedno te isto. Kries i kazalište, svi ovi kazališni projekti su jedno jer onaj radni potencijal i glazbeni potencijal koji se rodi u Kriesu simpatičan je nekim kazališnim ljudima, ljudima koji se bave kulturom i tako se dospije u situaciju da se jednom, možda uz neko pivo, riješi sudjelovanje u projektu. Mislim kako je to počelo s uprizorenjem Zoranićevih Planina, i sada je došlo na vrh sa Baladama Petrice Kerem-

puha. To ne kažem u smislu kvalitete predstava. To je isti način razmišljanja, isti način i ista razina glaz-benog rada i kazališnog rada. Sve ovisi o ljudima. U tom životu sve, svako dobro i svako zlo ovisi o pojedincima, o ljudima. Sve se to rađa iz dobrih ljudskih odnosa. Istih odnosa kakvih u ovom trenutku ima na milijun. Počinje zajedničko razmišljanje, i onda se jednom kaže: ako već slično razmišljamo, pokušajmo zajedno i tako se rađaju ideje. To je kao plima i oseka. Postoji jedna vrsta cvjetanja pa onda dolazi zima i onda opet krene sve ispočetka.

Nažalost, današnja jako isprepletana infrastruktura svijeta i života nam želi reći da postoje strukture birokracije koje same po sebi stvaraju zlo, a mi ljudi moramo trpjeti od toga jer to je nužno zlo našega života. Mislim da to nije tako jer ne postoji birokracija sama po sebi, to postoji u ljudima i ako radimo i želimo raditi nešto dobro, onda smo učinili najviše što možemo protiv onoga što nam nije simpatično u tom životu. Mislim da sam baš sada rekao zašto ja to sve radim jer ja sam dovoljno idealist, možda je to i vrsta nebuloze da vjerujem u dobro. U neku ruku sam optimističan, u neku ruku opet realističan, ali mislim svakako da ukoliko nećemo napraviti ono najmanje dobrog što možemo i što nam je predodređeno time što sam prije rekao, onda možda smo učinili grijeh propustom. Nažalost, prošlo je mnogo vremena kada su ljudi tjerani na radna mjesta, a nisu naučeni da rade. Kada smo ljude tjerovali na fakultete, jer moraju učiti, a nismo im rekli što je svrha toga i kako se to može voljeti. Svaki se život može voljeti. I križni put su mnogi preživjeli. Preživjeli su gulag u Rusiji. Preživjeli su najgore stvari koje se i dan-danas dešavaju svijetu, zapravo, možemo biti sretni što već ne živimo u takvim društvima, ali budući da su ljudi preživjeli puno veće zlo nego što je to danas, mislim da se može i ovo današnje zlo prebroditi, zato sviram, i to pokreće i sve druge energije, i to pokreće i moju nastavu.

Što trenutno planiraš? Kamo ideš, što radiš? Balade su gotove? Igrat će se neka nova predstava? Kries ima nastup na nekom festivalu, tu je festival etnoambijenta?

Da, tu je krajem srpnja etnoambijent u Solinu. U Osijeku se nešto sprema, pa se nešto sprema i u Zagrebu, nešto se sprema dolje u Dalmaciji, i to vezano s etnoambijentom. Kako sam rekao, bilo je festivala i prije, ljudi su otišli na festival i samo sjeli u svoje stolice i gledali koncerte, programe, to je sada drukčije. Ljudima treba puno više i sada se jako često ide na radionice, ide na multivizualne efekte, znači ljudi već nisu zadovoljni samo onda ako dobiju odličnu, makar odličnu glazbu, nego moraju nešto više dobiti.

Treba im scena?

Treba nešto više. Prošle smo se godine već u Solinu unutar etnoambijenta počeli baviti mjesnom kulturom sviranjem dipli, dalmatinskih dipli.

A gdje je muž i otac?

Muž i otac stavlja svoju obitelj u auto i nosi ih sa sobom kada god može. Naravno, ne mogu žena i dijete doći uvijek na svaku predstavu, bilo bi im predosadno trideset puta vidjeti istu scenu. S nama koji smo sudionici u predstavi to nije tako, meni je svaka izvedba drugačija...

Andor Végh rođen je 1974. u Mohaču. Osnovnu je školu i gimnaziju završio u Pečuhu u Hrvatskoj školi "Miroslav Krleža". Godine 2002. diplomirao je geografiju, a kao državni stipendist doktorirao je geografske znanosti 2008. Od 2005. radi kao predavač na Sveučilištu u Pečuhu.

Sviranjem se bavi od djetinjstva. Glavni su mu glazbala gajde, dude (hrvatske, mađarske, makedonske i bugarske vrste), svirale, dvojnice, klarinet, okarina, itd. Još od srednje škole sakuplja narodne melodije i glazbala, te se susreće s izvornim sviračima gajda i dudu u Slavoniji i Baranji (Drventici, Gadanji, Arđai, Knežević, Obrovac...).

Od 1995. djeluje kao suradnik u raznim orkestrima i KUD-ovima te sudjeluje u mnoštvu glazbenih projekata u Europi. Godine 2002. uručena mu je nagrada Ministarstva kulture i obrazovanja Republike Mađarske "Mladi majstor narodne umjetnosti". Od 2003. pridružuje se grupi Kries s kojom publiku diljem svijeta upoznaje s hrvatskim tradicijskim glazbalima i melodijama.

Andor Végh već više od deset godina održava seminare, radionice, a i redovite sate u glazbenim školama (seminari na Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu, u Solinu na Ethnoambinti, Osijeku, Nacionalna gajdaška akademija u Glasgowu u Škotskoj, itd.).

„Bum! Tres! LIPA Ples”

Hrvatsko pjevačko društvo „Lipa” iz Osijeka, koje već 18 godina ponosno nosi titulu najboljeg amaterskog mješovitog zbora u Hrvatskoj, 9. rujna u Hrvatskoj školi „Miroslav Krleža” održalo je pop-rock koncert pod nazivom „Bum! Tres! LIPA Ples”. Koncert je priređen u sklopu službenog programa Pečuh Europska prijestolnica kulture 2010, pod pokroviteljstvom Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, Hrvatske škole „Miroslav Krleža” i Hrvatskog kazališta u Pečuhu. Posrijedi je iznimno atraktivan projekt koji uključuje više od 50 izvođača na sceni: članove pjevačkoga zbora, sastav, vokalne soliste, čak i plesače sve s koreografijama. Riječ je o jedinstvenome projektu kakav ne radi nijedan pjevački zbor u Hrvatskoj, a uspješno je 2009. (kada je bila njegova premijera) i 2010. godine izveden u nekoliko hrvatskih gradova. Ovo je bila prva međunarodna izvedba ovoga projekta. Uz pratnju sastava Krešimir Crnković Bibi (gitara), Dario Hleb (bas-gitara), Vlatko Gorjup Vlac (bubnjevi) te Vedran Gorjup (klavijature i većina aranžmana), izvedeno je dvadesetak uspješnica (U2, Madonna, Cher, Pink Floyd, Nirvana, The Beatles, The Beach

Boys, Queen, Tina Turner...). „Lipa” je nastupila pod vodstvom dirigentice Valerije Fischbach i sudirigentice Ozane Tomić, posebni su gosti bili osječki multiinstrumentalist Ivica Murat (saksofon, flauta, udaraljke). Video-projeksije je potpisala Željka Fuderer-Levak (The Levax Production), osječka akademska umjetnica. Na koncertu je kao solisti ili u duetu nastupilo i petnaestak članova zbora.

Hrvatsko pjevačko društvo Lipa osnovano je 1876. godine, a posljednjih 18 godina ponajbolji je amaterski pjevački zbor u Hrvatskoj s osvojenih 15 zlatnih medalja i plaketa na pjevačkim natjecanjima u Hrvatskoj i inozemstvu. U ljetu 2009. godine, prvi put u svojoj povijesti, „Lipa” je pripremila i izvela cjeloviti pop-rock koncert. Na njemu 50-ak članova zbora s koreografijama, po uzoru na u svijetu popularne tzv. show choirs, izvode 20-ak pop-rock uspješnica legendarnih inozemnih izvođača, kao što su U2, Madonna, Cher, Pink Floyd, Nirvana, The Beatles, The Beach Boys, Queen, Tina Turner i drugi, uz pratnju instrumentalnog sastava te posebne goste, vokalne soliste.

Atraktivni je koncert „Lipa” već uspješno izvela pred punim gledalištima športskih dvorana, kazališta i otvorenih pozornica nekoliko hrvatskih gradova, dobivajući odlične kritike stručnjaka i publike.

Branka Pavić Blažetin

Pozivnica

Trgadbena fešta

Koljnof

18. septembar 2010.

14.00: Sveta maša na Petefijem trgu
(u slučaju godine u Kulturnom domu)

15.30: Trgadbena povorka

17.30: Kulturni program
u Kulturnom domu

Nastupaju:

- Koljnofske folklorne grupe
- Graničari- Filež- Austrija

- Po programu:

Nastupaju „Koljnofske
tamburašice”

Otpodne je kuhanje gulaša na tgru /500 ft./

Čekaju vas koljnofski poharaji i specijaliteti.

Dica besplatno imaju mogućnosti za farbanje
lica i napravljanje figurov od balona.

21.00: Bal (1000 Ft/ osoba)

Trenutak za pjesme

Dražen Radman

Ruka na ramenu

Tako bi one ka krtice kopale
da u jednon trenu
na ramenu svome
nečiju ruku nisan osjeti...

Vrime mi je u mistu stalo,
a jarko svitlo je ka dar –
sinulo tad u meni!

I makar svojin golin okon
tu ruku nisan vidi', zna san
da je baš On kraj mene sta'...
da me ka dite nježno pridigne,
da me okuraži i misli stiša...

On, koji uvik oće
da preženca u nama
bude lipja vengo ča je sad...

da nan život bude
ka feral
ili baren sočan ka najbolji šug,
a ne da puštamo
da nas tare samo nesrića
ili isti začarani krug...

Nastupi KUD-a Mohač

U pet dana sedam nastupa

KUD Mohač ima pet različitih dobnih skupina. Budući da su tronacionalno društvo, uvijek plešu ono čega najmanje ima. Najbliže im je srcu ipak hrvatsko, što je posve normalno, jer je i sam Hrvat, pa mu je to najljepše, ali jednako tako voli i mađarski i njemački folklor, ističe voditelj KUD-a Stipan Filaković, zaljubljenik folkloru još od djetinjstva. Nešto su sredstava nabavili putem natječaja, pomoću kojih su kupili izvornu podravsku nošnju. „Podravinu”, novu koreografiju pleše 18 parova, a iznimno dobro pjevaju u tri glasa. Imali su i prije osam kompleta, ali sada imaju 19 podravske nošnje. Možda budu imali i 20.

Članovi KUD-a Mohač plešu u izvornim nošnjama. Plešemo plesove sedam hrvatskih područja u Mađarskoj, gradišćanske, pomurske, za koje su šivali nošnje, a sve drugo je izvorna nošnja: podravska, mohačka šokačka, santovačka šokačka, bunjevačka i kašadska, semartinska nošnja.

„Što se santovačke nošnje tiče, imam nošnju od moje bake kada se 1914. udala, u toj je suknji, oplecku bila mlada, a u didinju košulji ja sam plesao dugo, ali već mnogo smo morali popravljati” – kazuje Stipan Filaković.

KUD Mohač u sredinom mjeseca kolovoza ostvario je sedam nastupa. Kako reče Stipan Filaković, u povodu nacionalnog blagdana 20. kolovoza, u pet dana imali su sedam nastupa. Pozvali su ih u Vršendu, Sečuv dvaput, Lančug, u Mohaču su nastupili dvaput, a bili su i u Bezedeku. Nije teško članove KUD-a nagovoriti za nastup. Jedini je problem što su mnogi na godišnjem odmoru.

Najveća je poteškoća financiranje KUD-a. Ove su godine od grada dobili 265 tisuća forinta. Imaju umalo 200 članova u pet dobnih skupina, i članarinu mjesečno po 2000 Ft, koju svi plaćaju.

Nažalost, svirači odnesu najviše, što Stipan Filaković ne napominje kao negativnost, nego kao stvarnost jer bez pratnje nema nastupa. Osim toga 500 tisuća forinta dobili su putem natječaja za nabavu nošnje, što su potrošili za novu podravsku nošnju. Orkestar koji ih prati već dvije godine, trojica su članovi Šokadije, orkestra Šokačke čitaonice,

trojica mohačke glazbene škole i jedan je učenik Stipana Filakovića koji svira na više glazbala. Budući da dvije godine zajedno sviraju, nazvali su se imenom Poklade.

I ove su godine bili u Keszthelyu na Festivalu Helikon, posrijedi je srednjoškolska smotra folkloru. Dobili su zlatnu medalju, prvo mjesto kao Srednja škola „Marek”, a svirači su također dobili veliku nagradu. Imaju i muški pjevački zbor s 22 člana, i oni su nastupili s njemačkim, mađarskim i hrvatskim pjesmama, prikazavši kako se veseli u krčmi.

S. B.

SPLIT – Petnaesti festival novog filma, videa i novih medija, Split Film Festival, koji se održava od 11. do 18. rujna, i ove godine donosi bogat filmski, video i medijski program. Stotinjak filmova različitih žanrova, dužina i stilova, no izuzetno visokih estetskih kriterija, bit će prikazano u kinima Zlatna vrata i Karaman. U glavnome konkurentskom programu natječe se devet dugometražnih i 37 kratkometražnih filmova. Grand Prix za najbolji dugometražni film dodijelit će međunarodni žiri u čijem su sastavu Alex de Ronde, voditelj i direktor nizozemskog programa Het Ketelhuis, hrvatski scenarist i redatelj Zvonimir Jurić te umjetnički direktor Međunarodnog festivala novog filma u Pesaru Giovanni Spagnoletti. O najboljem kratkometražnom filmu odlučivat će nizozemska umjetnica i redateljica Marta Jurkiewicz, hrvatska vizualna umjetnica Renata Poljak te mađarski filmski kritičar Bálint Szalóky. Posebnu nagradu Festivala 2010 za izuzetan doprinos razvoju umjetnosti pokretnih slika dobio je proslavljeni europski filmski redatelj Miklós Jancsó iz Mađarske.

BUDIMPEŠTA – U malopeštanskom domu kulture (XIX, Teleki u. 50), u petak, 17. rujna, s početkom u 17 sati priređuje se Večer kulture manjina, na kojoj gostuje Hrvatski plesni ansambl Luč s plesovima u koreografiji Antuna Kričkovića. U narečenom okrugu djeluje sedam manjinskih samouprava, među njima Hrvatska samouprava na čelu s Đurom Zlatarom.

PINKOVAC – Kazališno društvo partnerske općine Petrovoga Sela, 24. septembra, u petak, svečuje svoj 20. jubilej djelovanja. Na svetačnost su pravoda pozvani i petrovski igrokazači ki će s malim skečom razveseliti jubilaru i njeve goste.

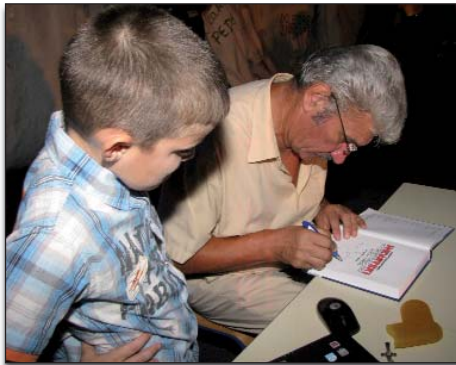

„Biblija Domovinskoga boja” posvećena hrvatskim generalom, promovirana u Čavoglava

Davor Domazet-Lošo: Hrvatski domovinski rat 1991–1995, strateški pogled, Zagreb, 2010

U predvečerje svetka Domovinske zahvalnosti i Dana pobjede, u prepunom stadionu Čavoglave je promovirana knjiga Davora Domazeta-Loša, umirovljenoga admirala, negdašnjega načelnika Obavješćajne uprave Glavnoga stožera oružanih snag Republike Hrvatske, pod naslovom *Hrvatski domovinski rat 1991–1995, strateški pogled*. Po riči predstavljača knjige Mata Kovačevića, u povijesti hrvatske literature rijetke su studije, a još rjeđe knjige ke se bavu bojnim umijećem. Knjige umirovljenoga admirala svojevrsni su začetnici bojnoga filozofiranja. Ova knjiga posvećena je „hrvatskim generalom **Janku Bobetku, Anti Gotovini, Milivoju Petkoviću, Slobodanu Praljku, Ivanu Čermaku, Mladenu Markaču, Tihomiru Blaškoviću, Rahimu Ademiju, Mirku Norcu, Branimiru Glavašu i Željku Sačiću**, koji su čvrsto i hrabro podnosili ili podnose nedaće i nalete zle sudbine samo zato što su, onda kad je trebalo, stali u obranu svoje hrvatske domovine!“ Oni su bili dio pobjedničke hrvatske vojske, čije oslobodilačke pobjede su najprlje rezultat vlastite pameti, sposobnosti i umijeća časnih ljudi ki su peljali zemlju u teški okolnosti u nje borbi za opstanak. Knjiga je strukturirana u deset poglavljev. Prva tri bi mogli nazvati općim ili uvodnim poglavlji, a od četvrtoga poglavlja slijedi analiza po ljeta srpske agresije na Hrvatsku ter Bosnu i Hercegovinu, pravoda ne izostavljajući detaljnu analizu vojnih operacijov Maslenica, Bljesak, Oluja itd. „Admiral Domazet u svoji analiza je raskrinkao floskule iz haških optužnic protiv hrvatskih generalov, ali i one ki se ljeta dugo prežvakavaju po hrvatski mediji o tom da je Tuđman dilio Bosnu, počinio etničko čišćenje Srbov u Hrvatskoj, a oslobodilačku akciju Oluju pretvorio u zločinački pothvat. Domazet je u knjigi pokazao ne samo čistoću nego i umijeće hrvatske borbe u želji za uspostavom vlastite slobodne i nezavisne države. Zato mu valja posebno čestitati na ovom vridnom pothvatu – je rekao Mato Kovačević.

„Slušaj kako grmi, kako more pjeni, pitaju te jesu li zaboravljeni. Za njih se pomoli, nek’ mi braća znaju: heroji se nikad ne zaboravljaju...“ – spuštana je Thompsonova pjesma *Ratnici svjetla*, dok je i on sidio u prvom redu publike. Autor knjige Davor Domazet je dragovoljac Hrvatskoga obrambenoga boja od 1991. ljeta, član Zbora narodne garde, načelnik Obavješćajnoga odjela, poslije toga na dužnosti načelnika odjela za uporabu Hrvatske vojske u Upravi za strateška istraživanja. Načelnikom Obavješćajne uprave Glavnoga stožera oružanih snag Republike Hrvatske imenovan je 5. decembra 1992. Čin admirala

Autor potpisuje svoju petu knjigu

mu je dodiljen 2000. ljeta. Stručna djela iz područja taktičkoga i operacijskoga umijeća, vojne strategije objavljuje već punih trideset ljet, predavao je na visoki vojni i civilni škola umijeće bojevanja. Dosad su mu objavljene četire knjige: *Hrvatska i veliko ratište* (2003), ka je proglašena najboljom knjigom Domovinskoga boja istoga ljeta; *Gospodari kosa* (2005) mu je druga knjiga, *Klonovi nastupaju* (2007) i *Strategija vučjeg čopora* (2008). Nositelj je jedanaest hrvatskih odličjev. Admiral Domazet korak za korakom je dokazao nazočnim da nisu Hrvati agresori bili ovoga boja, nego su oni obranili i spasili Bosnu i Hercegovinu još i četiri puta. Naglasio je da se knjiga temelji na izvori srpskih, britanskih, američkih obavješćajnih službov i samo deset procentov na hrvatski dokumenti. „Ova je knjiga ka će vam razbiti sve dvojbe o tom da su čez 150 posljednjih ljet prik 175 bojev Hrvati vodili najčišći rat u povijesti. U povijesti ratovanja, koliko ih ima, od velikoga vojskovođe Hanibala do ne znam koga, samo jedan jedini vojskovođa nije izgubio nijednu bitku, a to je ban Josip Jelačić, ki je imao 25 bitkov, a od toga 13 manjih je sve dobio, a i 12 velikih, samo jedna je bila nerešena. Imamo još jednoga Hrvata ki je dobio sve bitke, a to je Ante Gotovi-na“ – ovu Domazetovu izjavu pratio je burni aplauz. Potom je autor uglavnom govorio o operaciji Oluje, s kom je srušen mit o srpskoj nepobjedljivosti, poražena je neprijateljska strategija.

„Mi nismo napali njevu vojsku, nego smo napali njevu strategiju, a to je ono što oni nam nigdar neće oprostiti, ali i ne

Nada Aslanovski predaje sliku Marku Perkoviću Thompsonu

moraju. Sad kaže haški sud za Gotovinu 27, za ostalu dvojicu generala 23, 17 ljet. Izmišljaju topničke dnevnik, koji uopće ne postoju. U Oluji je dokazano da samo je jedan jedini civil poginuo u Kninu. Evo, što ću vam reći s ovoga mjesta na Dan Oluje, svojemu prijatelju Gotovini i ostalim generalom, Gotovinu ćemo viditi za Božić ovoga ljeta u našoj domovini!“ Domazet je na kraju promocije svoje knjige uspio na noge staviti mnogobrojnu publiku ka je uz aplauz skandirala: Ante, Ante, Ante...

U finišu službenoga programa došlo je do svečanoga akta u kom je Nada Aslanovski, amaterska slikarica, počasna članica Braniteljev Domovinskoga rata INA-Naftaplina „Kvin“ i Udruge dragovoljcev Domovinskoga rata Dugave „UDDR“ u Zagrebu, predala svoju sliku „Kapelicu Srca Isusovog“ Marku Perkoviću Thompsonu.

Kako je za naš list rekla, prošlo ljeto na Svilaji je bio blagoslov spomenute kapelice i tamo se je našla s Thompsonom i obećala mu da će mu pokloniti tu sliku s uljem na platnu. „Ja sam domoljub i obožavatelj Thompsona od 1991. ljeta kad sam prvi put čula njegovu pjesmu „Bojna Čavoglave“, jer je ta pjesma braniteljem dala snage i volje za obranu Domovine“ – a to se ne zabi, mislila sam i ja u dodatku uz riči gospodje Nade Aslanovski, ka je sa svojim darom očividno uspjela presenetiti slavnoga pjevača.

-Timea Horvat-

Hrvatsko druženje u Vršendi

Šokačko sijelo

U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, u Vršendi je 22. kolovoza održano tradicionalno XVI. Šokačko sijelo. Program sijela započeo je s velikim kolom ispred crkve, nakon susreta hrvatskih crkvenih zborova održanog u njoj, sagrađene davne 1772. godine, okružene kamenom u kojem prepoznajemo naraštaje predaka današnjih Vršendana, Nijemaca, Hrvata, Mađara, Roma... Nekada davno, pa i ne tako davno, prije pedesetak godina djeca su na vršendskoj ulici učila i razgovarala na tri jezika, njemačkom, hrvatskom i mađarskom. Danas je to vrijeme u Vršendi nepovratno prošlo. Smanjuje se broj Hrvata u Vršendi sve ih je manje i manje... Ali se ne daju i, vrijedni kao i kroza stoljeća i desetljeća minulih godina, u današnjim prilikama i okolnostima postižu zapažene rezultate na polju njegovanja kulture predaka i čuvanja onoga na što su najviše ponosni – materinskoga jezika. Teško

to ide polako i sitnim koracima, ne mjeri se u brojkama od deset, dvadeset, već pet, šest, ali u to je uloženi trud i napor, i volja za dokazivanjem... Nazočne u prepunome mjesnom domu kulture uime Hrvatske samouprave pozdravila je njezina predsjednica Marijana Balatinac, pozdravivši posebno Mišu Šarošca, predsjednika Hrvatske samouprave Baranjske županije, te zahvalivši onima koji su dali potporu kako bi se ova priredba mogla održati: Javnoj zakladi za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, Hrvatskoj samoupravi Baranjske županije. Mala je to pomoć, dobrodošla, ali ako uz nju ne bi bilo vrijednih Vršendana, članica zbora i svih zajedno, ni Šokačko sijelo ne bi moglo biti održano. Još u srijedu prihvatili su se posla kako bi se svi oni koji su navratili u Vršendu dobro osjećali. U bogatom folklornom programu pak nastupili su: KUD Mohač iz Mohača, KUD Šokadija iz Budrovaca iz

Hrvatske, Pjevački zbor KUD-a Sumarton iz Sumartona i Pjevački zbor iz Kozara. Uime vršendske Hrvatske samouprave, njezina predsjednica Marijana Balatinac na početku programa s poklončićima pozdravila je sve Vršendane starije od osamdeset godina. Među njima nema nijednog muškarca, sve su to žene: Marica Hosu, Marija Kovačević, Marica Tomin, Franka Vranešić, Milica Hosu, Anica Vlajić, Anđelka Karadić, Milka Kovač.

Branka Pavić Blažetin

NOVO SELO – U organizaciji Mjesne i Hrvatske samouprave, 18. rujna priređuje se Dan sela, cjelodnevna priredba s nizom sadržaja. U folklornom dijelu programa nastupit će i lukoviški KUD Drava sa svojim svircima čiji su mnogi članovi upravo Hrvati i njihovi prijatelji iz Novoga Sela, kao i KUD Podravina iz Barča.

PEČUH – Dana 4. rujna KUD Tanac sa svojim sastavom, Orkestrom Vizin nastupio je u malom selu Ati nedaleko od Pečuha u kojem su nekada živjeli brojni bošnjački Hrvati.

PEČUH – Od 20. do 27. rujna održava se IV. međunarodni plesni festival utemeljen 2007. godine. Suradnjom baleta iz tri mađarska grada, Pečuha, Segedina i Đura, te nastupima brojnih društava i plesača, plesnih stručnjaka iz svijeta, Mađarske i Pečuha, ostvaruje se jedinstvena manifestacija u kojoj sve dobi mogu pronaći sadržaj za sebe: balet, moderan ples, narodni ples, radionice, predavanja. Ove godine sudionici stižu iz Japana, Velike Britanije, Kanade, Slovenije, Srbije, Kube... Festivalu sudjeluju brojna plesna društva, formacije iz grada Pečuha, tako i Folklorni ansambli Tanac, Misina, Mečsek... KUD Tanac već treću godinu sudjeluje ovome glasovitom Festivalu. Tako će Tanac imati nastup 22. rujna na Kazališnom trgu (Színház tér), s početkom u 18 sati, a sudjelovat će i svečanosti zatvaranja Festivala 27. rujna na središnjem Széchenyievu trgu. „Tanacov” je umjetnički voditelj József Szávai, a voditelj orkestra toga KUD-a, Orkestra Vizin, jest Zoltán Vízvári.

MARTINCI – Mještani toga podravskog naselja 11. rujna slavili su Dan sela, u sklopu kojeg su priređena razna natjecanja, revijalno kuhanje, odigrana prvenstvena nogometna utakmica između domaće momčadi i momčadi Csertóa, priređen kulturni program uz nastup kukinjskoga KUD-a Ladislava Matušeka, a potom koncert popularnog sastava Prva liga iz Hrvatske i, naravno, neizostavni Hrvatski bal.

PEČUH – Dana 17. rujna na Utvrđi Barbakan s početkom u 19 sati nastupa Orkestar hrvatskih gajdaša, koji čine gajdaši iz svih hrvatskih krajeva, a u programu će se čuti tradicionalna hrvatska glazbala poput dvojnice, diplice, bajsa, samice tambure, gajda i dude, ljerice, mijeha, diple, a uz glazbu s tih instrumenta pjevat će se i tradicionalna hrvatska pjesma. Utemeljitelj je i voditelj Orkestra hrvatskih gajdaša Stjepan Večković, solist, KUD-a Lado iz Zagreba, majstor izrade starih glazbala, svirač na njima, voditelj mnogobrojnih radionica, seminara i škola folklor.

Otvorena 64. školska godina u povijesti santovačke hrvatske škole

Obilježava se 10. godišnjica početka kulturne autonomije, gradi se novi učenički dom

U okviru prigodne školske svečanosti Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma, koja je upriličena u mjesnom domu kulture, ispunjenom do posljednjega mjesta, u utorak, 31. kolovoza, otvorena je nova, 2010/2011. školska godina u Santovu.

Već po tradiciji, pošto su učenici osmog razreda dopratili prvašiče iz vrtića, svečanost je započela njihovim prigodnim programom, kazivanjem stihova na hrvatskom i mađarskom jeziku.

U povodu otvaranja nove školske godine ravnatelj Joso Šibalin pozdravio je okupljene učenike i njihove roditelje, te posebno Mišu Heppa, predsjednika Hrvatske državne samouprave, i Józsefa Feigla, načelnika sela Santova. Ukratko je obavijestio roditelje o tijeku nove školske godine, predstojećim zadacima, i najvažnijim tehničkim informacijama. U povodu odlaska u mirovinu, učitelju tjelesnog odgoja Gézi Gálu, koji će i nadalje raditi u školi, uručio je ministarsku pohvalu i prigodnu plaketu santovačke škole.

U ime održavatelja, okupljenim učenicima i njihovim roditeljima obratio se predsjednik Mišo Hepp, koji je ujedno otvorio novu školsku godinu. Tom je prigodom uz ostalo podsjetio kako je Hrvatska državna samo-

uprava bila prva od svih manjina u Mađarskoj koja je 2000. godine odlučila preuzeti na održavanje, i to baš jednu obrazovnu ustanovu, te se ove godine obilježava 10. obljetnica pokretanja kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj. Kako uz ostalo reče, proteklih deset godina okrunjeno je velikom promjenom budući da je započela izgradnja novog učeničkog doma, što ulijeva nadu u još uspješniji odgojno-obrazovni rad u budućnosti.

Nakon zajedničke svečanosti održani su i prvi roditeljski sastanci po razredima.

Kako nam ukratko reče ravnatelj Joso Šibalin, novu je školsku godinu započelo sveukupno 158 učenika, među njima 25 prvaša, i 58 djece u vrtiću. Svih 20 mališana velike skupine iz hrvatskog vrtića, upisalo se u santovačku školu. Budući pak da je lani bilo 19 prvaša, ove godine 24, a pristiglo je i novih učenika, može se zaključiti da je broj učenika i dalje u blagom porastu.

S. B.

Snimka: Bariša Kovačev

Kapošvarski učenici na praksi u Istri

Trgovačka i ugostiteljska srednja škola „István Széchenyi” u Kapošvaru, već 15 godina dobro suraduje sa sličnim ustanovama iz Hrvatske. Zahvaljujući toj suradnji i Dioničkom društvu Riviera, ovoga su ljeta kapošvarski učenici imali praktične vježbe na Istri.

Kapošvarski učenici u kuhinji turističkog naselja

Ladislav Karas, profesor zemljopisa, vijećnik Hrvatske manjinske samouprave u Kapošvaru, rodом iz Fičehaza, nakon diplomiranja na Prirodoslovnom fakultetu u Zagrebu, zaposlio se u kapošvarskoj Trgovačkoj i ugostiteljskoj, i zajedno s ravnateljem Imreom Tóthom odlučili su da njihova škola uspostavi vezu sa sličnom ustanovom u Hrvatskoj. Prvo je počela suradnja s virovitičkom srednjom školom i preko toga je došlo do suradnje i s Rivijera d. d., tako je kapošvarskim učenicima omogućena praksa u Turističkom naselju Laterna blizu Poreča. Šomođska je županija potpisala ugovor o međusobnoj suradnji s Istarskom županijom, a taj ugovor dao je i službenu podlogu za daljnju suradnju.

U trgovačkoj i ugostiteljskoj srednjoj školi započela je i nastava hrvatskoga jezika, učenici su u nastavi mogli izabrati hrvatski jezik kao izborni strani jezik, a mogli su i maturirati iz njega. Nažalost, više nema podučavanja hrvatskoga jezika u nastavi, ali ustanova pokušava pronaći razne načine za učenje našega jezika. Među njima je i potpora koju je dobila od Javne zaklade Tempus, u okviru Programa mobiliteta za strukovne škole. Pomoću toga ovoga ljeta učenici Trgovačke i ugostiteljske škole u još boljim uvjetima mogli su sudjelovati na praksi na Jadranskome moru. Ukupno 60 učenika i osam profesora su mogli sudjelovati u raznim turnusima na Laterni. U te svrhe ustanova je dobila više od deset milijuna forinti. Materijalne je izvore osiguralo Ministarstvo

odgoja i obrazovanja kao potporu za osnovnu izobrazbu za tržište rada.

Učenici, koji su boravili na praksi tri tjedna, bili su smješteni u apartmanima, a kapošvarskim konobarima i kuharima pridružili su se i učenici srednje škole iz Kardarkúta. Potpuno besplatan smještaj i hrana, i 300 kuna za rad bilo je vrlo pogodno za mlade. Svaki su dan trebali raditi šest sati, pa su imali dovoljno vremena za kupanje, šport, a bili su organizirani i izleti za njih u Poreč, Novigrad i u obližnja mjesta. Učenici su obavljali poslove konobara i kuhara u hotelima Tamaris, Marina i Solaris. Prije negoli su otputovali na praksu, trebali su odslušati 60 sati hrvatskoga jezika te deset sati o hrvatskoj kulturi i znamenitostima Hrvatske. Naravno, u tome im je bio na pomoći učitelj Ladislav Karas.

Prema g. Karasu, to je golemu mogućnost za kapošvarske učenike u praksi, naime neki od njih nikad nisu vidjeli svježe lignje, jegulje, morske ribe, a sada su imali priliku naučiti kako ih treba pripremiti, a hrvatski jezik postao je popularniji među učenicima.

Inače srednjoškolska ustanova suraduje i s drugim ustanovama u Hrvatskoj, sa sličnom školom iz Zagreba, Karlovca i Daruvara. Više puta su sudjelovali na natjecanju Gastro u Hrvatskoj, na juniorskom barmenskom kupu, imaju zajedničke športske susrete, a nadaju se da će moći iskoristiti i mogućnosti prekogranične suradnje.

GARA – Kako nas je obavijestila učiteljica hrvatskoga jezika Smilja Zegnal Faragó, od ukupno 129 učenika u 2010/2011. školskoj godini u garskoj osnovnoj školi, od 1. do 8. razreda hrvatski će kao predmet učiti 33 učenika, među njima i četvero prvašića (na slici), koji su snimljeni u srijedu, 1. rujna, na svečanosti otvorenja nove školske godine. Osim nje, koja predaje u višim razredima (po skupinama 5, 7. i 6–8. razred), u nižim hrvatski podučava učitelj Ivan Kričković (po skupinama 1–3, 2–4. razred).

S. B.

Snimka: Smilja Zegnal Faragó

BARČA – Kako za Hrvatski glasnik reče predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Jelica Čende, samouprava smatra velikim uspjehom pokretanje nastave hrvatskoga jezika kao stranoga (tri sata tjedno) u barčanskoj Srednjoj školi „Dráva Völgye”. Nastavu pohađa osam učenika s kojima radi nastavnica hrvatskoga jezika Melita Popović.

LUKOVIŠĆE – Novu školsku godinu u tamošnjoj osnovnoj školi započelo je 95 učenika, koji svi pohađaju nastavu hrvatskoga jezika i književnosti koja se odvija u četiri sata tjedno (predmetna nastava hrvatskoga jezika i književnosti). S učenicima radi troje nastavnika hrvatskoga jezika: Biserka Kolarić Bratner, Anica Popović Biczak i Tomislav Bunjevac. U prvi razred upisalo se deset učenika. U lukoviškoj školi djeluje i folklorna skupina hrvatskoga narodnog plesa te orkestar tamburaša s kojima radi nastavnik iz Starina Tibor Kedves.

Od Kisega do Celja četire dane piše prik 160 km

Na 87. hrvatskom shodišću iz Gradišća 76 vjernikov dospilo u cilj

Ponovo došao dan, jedni Petroviščani pred tim smo nek vanzašli iz dileme. Hoćemo li na shodišće u Transilvaniju (kako i nekoliko tradicionalnih celjanskih pišakov) ali idemo još jednoč nek Blaženoj Divici Mariji u Celje. Sedmimi rutiniraniji smo se dobro odlučili, dok četirmi, početnici su se takaj k nam priključili, i ovako smo se našli s ostalimi vjerniki 25. augustuša, u srijedu, u zori na bivšoj kiseškoj granici. Ne griši čuda on ki veli da bi i sa zaprtimi oči morali najti put do štajerskoga marijanskoga svetišća, a drugi pak postavljaju pitanje, što je u tom interesantno da još i večkrat napravimo tih napornih, bolnih 160 km. Odgovor si moramo iskati u tom da nijedno shodišće nije isto, svaki put dojdju skupa i stari poznaniki i novi ljudi, ali uglavnom je misao zajednička. Čvrstim korakom po brigi, prik polja i dolina, na betonu zajti konačno do cilja. Noseći tugu, veselje, zahvalu, prošnju, molitvu i jačku, križ i barjak. U celjanskoj katedrali ponizno se spustiti na koljena i diviti se pred oltarom Gospe, pred našom „Magna Mater Austriae-Hungariae et populorum slavorum“.

Prosili smo blagoslov na duhovnoga oca Štefana Dumovića ki je ljetos po 25. put peljao svoje vjernike u Celje

Glavni junak ovoljetnoga 87. shodišća, nema sumlje, u našoj grupi u kojoj brojimo 76 peršonov, je Štefan Dumović, naš dušobrižnik iz Hrvatskoga Židana, ki po 25. put pišači u Celje sa svojimi vjerniki, a vrijeda će napuniti i 70. ljetu svojega žitka. Po danu nismo ga čudakrat vidili, gazio je vik pred nami, ne da nas burka u ritmu ili da se preveć brigamo za njega. Šandor Petković iz Kisege je i ovput

perfektno organizirao ovo putovanje, za kojega je jur na početku izjavio da nije tura, najpr bižanje, razmetanje snage, nije ni simpla pišačenje ali izlet, nego je shodišće na kom smo svi putniki Majke Božje Celjanske, s očuvanjem vjere ter učvršćivanjem ufanja. Prvi dan s velikom milošću Boga prez godine projde, štoveć vrime je idealno za pišake ki smo skroz do prve štacije toga dana nevjerovatno skupa hodili. U crikvi Krumbacha na kraju maše dojde do maloga svečevanja pokidob tamošnji farnik Franz Grabenwöger ide u mirovinu, a prik dvajset ljet je u svojoj fari srdačno primio ne samo nas hrvatske nego i ugarske hodočasnike. Seoske žene nas presenetu s kolači, tortami, kuglihupi, pravoda se veselimo neobičnoj goščini. Drugi dan je u različitosti terena teži križ, po brigu gori, doli, Ramswirt nas plaši s 824 m „do neba“, ali tako friško zajdemo do vrhunca da još i sami ne vjerujemo. Odnud je za dužim

počivkom dičinja igra se spustiti u gradić Gloggnitz, ali to nam more biti najdulgi varoš žitka. Na ulazu misliš da nigdar nećeš do kraja zajti. Ako smo prve dva dane hodali mučno, treći dan u cjelini projde kot dar ćutilu, s Paklenom dolinom, shranjenimi potoki med brižići, s prošnjom blagoslova na našega duhovnika ki zatim veljek krene na put pred nami. U trenu kad nas ostavi, spada prva nebeska kapljica, odonda cijelo otpodne pere nas godina sve do Nasswalda. Ako još ne znate kakova je ćut kad se do kosti namoknete, ali kad u potoku curi voda na koži da bi se cokoli pluli u morju, valja vam isprobati shodišće. Nevolja nas tira, nema stanke, nema razgovora, to su ure samoće hodočasnika. Čas kad se svaki još bolje, još jače se znati približavati Gospodinu Bogu. Ognjogasni dom od izmučenih duš te večeri brzo se zatiša. Još je škuro kad nas lupi budjenje, nevjerovatno rano se ganemo,

Celjanska moda 2010.

Petroviska igra u vodi

U Paklenoj dolini

Treći dan ujutro se je spontano pojavila „zelena partija“

pelja u katedralu nutra još jednoč najbrojniju kompaniju hodočasnika iz Ugarske. „*Bud zdrava, dična Marija, bud zdrava, čista Divica, moleći te, mi prosimo budi nam pomoćnica!*“ Moćna je hrvatska rič i prekrasna melodija u monumentalnoj crkvi, ku za tri ure kasnije napuni oko tri jezera vjernikov iz svih krajev Gradišća na svetovj hrvatskoj maši, a potom još i cijeli grad na prošeciji.

-Timea Horvat-

ponovo u dosadnoj godini ka nas izdržljivo sprohadja sve do jedanajst uri dok ne zajdemo prik iskušavanj: na stazi polag bezdanov, na najduljoj uzbrdici cijeloga shodišća i briga za plakanje. Čini mi se da u ovakovom jedinstvu nijedno ljeto nismo zašli pred Celje. Zadnje uredjenje grupe, dica na čelu povorke i Štefan Dumović. Jačka gizdavo leti med celjanskimi zgradami, superior Karl Schauer

U cilju, pred celjanskom katedralom

KOLJNOF – U organizaciji Seoske samouprave, svih civilnih seoskih društava i institucij ter dobrovoljnih pomoćnika, 18. septembra, u subotu, se priredjuje trgadbena fešta u dotičnom selu. Program se začme u 14 uri svetom mašom na Petőfievom trgu (ako bude godine, u kulturnom domu), a u 15.30 krene trgadbena povorka krez selo i dvi ure dugo će razvedriti Koljnofce. U 17.30 u kulturnom domu nastupaju mjesni tamburaši i tančoši, folkloriši i svirači ter Graničari iz Fileža. U dodatku će još svirati Koljnofske tamburašice ke su pred kratkim nastale i pobjednice Hrvatskoga tamburaškoga festivala u Potonji. Otpodne je kuhanje gulaša na trgu, a uz to će se moći kušati i koljnofski poharaji i različiti mjesni specijaliteti. Za dicitu je pripremljen posebni program. Na balu svira petroviska Pinkica, ulaznica je 1000 Ft, po osobi. Trgadbena fešta će se ostvariti financijskom potporom Skupšćine Jursko-mošonsko-šopronske županije.

BIZONJA – Trodnevni sastanak s delegacijami prijateljskih institucij iz Hrvatske i zastupniki partnerske općine Šenkovec je predvidjen zadnji vikend ovoga miseca, na inicijativu mjesnoga načelnika Roberta Kammerhofera. Po planu će biti gosti smješćeni u starogradskom Hotelu Termal, 25. septembra, u subotu, otkud će se prvi dan pravoda otpeljati u Bizonju. Goste će u Općinskom stanu primiti seosko peljačstvo, a potom svi će nazočiti na kulturnom programu. Nastupaju školska dica i dica iz čuvarnice, pred svečanim aktom potpisivanja daljnje suradnje s pozvanimi delegati. Za otkrivanjem dvojezične ploče prijateljskih naselj je skupapozvana tiskovna konferencija. U 18 uri u sekcija će se moći diskutirati domačini i pozvani u različni tema, kot dvojezično školsko podučavanje, kulturna povezivanja, gospodarstvene mogućnosti, nacionalne veze i plani ter izgledi u daljnjoj suradnji. U nedilju, 26. septembra, otpodne je organiziran izlet, upoznavanje znamenitosti Jure i Pannonhalme, kade je vinokušanje i večera. U pondiljak, 27. septembra, je svečano zbogomdavanje starim prijateljem u zgradi bizonjske samouprave.

SAMBOTEL, MEDJUGORJE – Hrvatsko kulturno i vjersko društvo u Sambotelu organizira za svoje kotrige i Hrvate iz okolice dotičnoga varoša, od 23. do 26. septembra, putovanje u Mostar, Medjugorje i na Plitvička jezera. Kako je rekao Vince Hergović, jedan od organizatorov ovoga posjeta Hrvatskoj, kako svako ljeto, tako i ovput veliki je interes za ov izlet, kamo će se 45 putnikov otpraviti 23. septembra, u četvrtak, u rani jutarnji ura.

GOSPIĆ, ŠOPRON – Medjunarodno športsko naticanje, VIII. Igre prijateljstva, ljetos se priredjuje u Ličko-senjskoj županiji. Gospić i Otočac, od 24. do 26. septembra, bit će domaćini ovoga športskoga derbija sridnjoškolcev u kom jur četvrto ljetos nastupaju i predstavnici Ugarske. Na početku koljnofski školari, a u zadnje vrime mladi športashi iz Šoprona se naticaju u malom nogometu, rukometu, koškarki, šahu i stolnom tenisu sa svojimi vršnjaki iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine ter Slovenije. U trodnevnom susretu organizatori su mislili i na zabavu mladih, pak su na zadnji večer stavili ne samo dodiljenje nagradov i priznanj po ostvareni rezultati nego i izbor mistera i misice Igar ter nagradni ples i zabavu. Drugi dan svi sudioniki će posjetiti rodno selo znanstvenika, inovatora ter fizičara Nikole Tesle u Smiljanu. Organizacijski odbor, čiji su člani koljnofski načelnik Franjo Grubić ter József Rákóczi, tajnik Športskoga odbora Općine Šopron, 26. septembra, u nedilju, u 14 uri će još jednoč zasjedati u Gospiću.

Program Hrvatskog kazališta za rujna 2010. g.

17. rujna u 17 sati Miro Gavran: Rogonje, Čikerija
20. rujna u 20.30 Plesne priče večer Plesnog ansambla Meček
23. rujna u 19 sati predstavljanje CD-a pjesama Josipa Gujaša Đuretina
25. rujna u 19 sati Miro Gavran: Rogonje, Narda
26. rujna u 15 sati Miro Gavran: Rogonje, Petrovo Selo
30. rujna u 18 sati otvaranje izložbe likovne umjetnice Ivane Trostman, Galerija Čoport-Horda.

BUDIMPEŠTA – Mjesec rujna u znaku je posla i za KUD Tanac i njihov Orkestar Vizin. Brojni su pozivi i brojni nastupi. Tako su KUD Tanac i Orkestar Vizin 11. rujna nastupili na Međunarodnom festivalu pjenušca i vina u Budimskoj tvrđavi. Taj tradicionalni festival iz godine u godinu sve je poznatiji i u zemlji i inozemstvu. „Tanac” i „Vizin” sudjelovali su berbenoj povorci budimskim ulicama u ranim poslijepodnevnom satima kako bi navečer na velikoj pozornici u Budimskoj tvrđavi sudjelovali jednosatnim programom gala večeri narodnoga plesa s brojnim narodnim plesnim ansamblima, koja je počela u 15 sati, a završila u ponoć istoga dana.

KAĆMAR

Otvorena obnovljena knjižnica

Nužno je obnoviti hrvatski knjižni fond

U subotu, 21. kolovoza, u obnovljenom zdanju svečano je otvorena nova knjižnica u Kaćmaru. Nakon pozdravnih riječi Endrea Pala, načelnika sela Kaćmara, Gábora Bányaia, predsjednika Skupštine Bačko-Kiškunske županije, i parlamentarne zastupnice Márie Ramháb, ravnateljice Županijske knjižnice „József Katona” u Kečkemetu, uslijedio je kratak prigodni program.

U njemu su sudjelovali polaznici vrtića, koji su pod vodstvom odgojiteljice Andreje Vas Zelić izveli trojezični program. Učenica trećeg razreda mjesne osnovne škole Melinda Béltéki kazivala je stihove na hrvatskom, a učenica trećeg razreda Olga Nagy na njemačkom jeziku. Učenici četvrtog razreda prikazali su igrokaz s naslovom Nevidljivi Lajči, na mađarskom jeziku. Zatim je nastupio umirovljenički pjevački zbor «Dalarda», s pjesmama na mađarskom jeziku.

Lang, ravnatelj tiskare Argumentum, podrijetlom Kaćmarac. Izdavanje knjige podupri su Stipan Alaga i supruga Rozika Miljački, Hrvatska manjinska samouprava sela Kaćmara, Hrvatska manjinska samouprava grada Kečkemeta, kaćmarska Seoska samouprava, kaćmarska Njemačka manjinska samouprava, D.-E. Agrár Kft. Baja, Magfa Kft. Baja, dr. László Pál, supruga Stipana Mandića, obitelj Preinenger i Wejner.

Za vrijeme predstavljanja knjige djelatnici knjižnice Józsefa Katone, pripremili su razna natjecanja za mališane i školarce.

Knjižnica je obnovljena pomoću Nacionalnog fonda za kulturu i mjesne samouprave sela Kaćmara. Za knjižnicu je izrađen nov namještaj, stolovi i stolci. Umjesto dosadašnja tri računala sada ih ima deset, a uređen je i poseban dio za djecu.

Nažalost, mali je fond hrvatskih knjiga. Mnoštvo knjiga prigodom inventure izbrisano je iz kataloga, među njima i hrvatske, stoga smo zamolili načelnika sela da učini nešto, ako ne drugo, da hrvatske knjige ostanu u inventaru Hrvatske samouprave. To podupire i tamošnja Hrvatska manjinska samouprava, stoga bi fond hrvatskih knjiga mogao biti obnovljen i proširen.

Tekst i slika: Teza Vujkov Balažić

